РОЗДІЛ 2

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 332:339.9.44

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-84-2>

Рогач О. І.
Кропова А. С.

Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОСТОРОВІ АГЛОМЕРАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті узагальнено представлена теорія «нової економічної географії», передумови її виникнення, основні праці та подальші дослідження, мікроекономічне обґрунтування існування економіки агломерацій та теоретичне пояснення принципу її функціонування, визначено основні типи агломерацій, а також виокремлено основні агломерації, які лідирують за залученням інвестицій багатонаціональних підприємств (БНП) та загалом є вдалим прикладом запровадження економіки агломерацій. Розглянуто переваги, які отримують регіони від слідування принципу економіки агломерацій, та подальші перспективи її розвитку. Також досліджено функціонування просторової агломерації на прикладі регіону Іль-де-Франс: передумови виникнення даної агломерації, основні економічні індикатори, що визначають розвиток регіону, розподіл ПП, БНП, які функціонують у його межах.

Ключові слова: теорія «нової економічної географії», економіка агломерацій, міське середовище, закономірності розміщення фірм, прямі іноземні інвестиції, багатонаціональне підприємство, валовий внутрішній продукт міста.

Постановка проблеми. Приплив прямих іноземних інвестицій відбувається вкрай нерівномірно. І якщо подивитися на світову карту розміщення економічної діяльності, стає зрозумілим, що нині спостерігається стійка тенденція з приводу концентрації економічної діяльності БНП у певних регіонах, які утворюють просторові агломерації і від яких компанії отримують низку переваг [19]. Одна із сучасних гіпотез теорії міжнародного бізнесу полягає у тому, що в майбутньому не країни конкуруватимуть за прямі іноземні інвестиції, а їхні регіони, окремі агломерації та міста. Усе це зумовлює надзвичайну актуальність проблематики просторової агломерації та виявлення механізмів доцентрових сил, що притягують багатонаціональні підприємства в такі хаби економічної активності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна диференціація локалізації міжнародного виробництва спонукала багатьох учених дати теоретичний аналіз розвитку економічної концентрації виробництва у цілому та діяльності БНП зокрема. Одним із найбільш відомих підходів до дослідження цих питань стала теорія «нової економічної географії» (НЕГ), основи якої розробили в 1990-ті роки Пол Кругман, Масасіха Фудзіта та Ентоні Венаблс. Пізніше інші дослідники (А. Аскані, Х. Бренліх, Д. Девіс, П. Комбес, Д. Пуга, Г. Гансен) поглибили окремі напрями цієї теорії, її математичний інструментарій та емпірично перевірили її гіпотези [18]. Також низка інших учених, зокрема К. Бехренс, М. Вайднер С. Джонс, Дж. Дінгел, С. Кім, Р. Мартін, Г. Міон, Д. Томіч, Ф. Фаррохі, М. Хенкель та ін., у своїх роботах досліджували просторову економіку з різних аспектів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні за даною тематикою про-

водяться переважно теоретичні дослідження, які не розглядають приклади ефективного функціонування економіки агломерацій. У даній роботі було зроблену спробу проаналізувати діяльність у межах економіки агломерації на прикладі регіону Іль-де-Франс.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження теоретичних основ економіки агломерацій та її впливу на приплив ПП в окремі регіони, а також аналіз кейсу одного з успішних хабів економічної діяльності – регіону Іль-де-Франс.

Виклад основного матеріалу. Нова економічна географія стала новим напрямом економічної теорії використання простору. Вона намагається пояснити утворення різних форм економічної агломерації у географічному просторі, використовуючи загальну модель рівноваги [4].

Теорія нової економічної географії охоплює багато аспектів, що визначають закономірності розміщення фірм. Зокрема, концепція НЕГ намагається дати відповіді на такі питання, як: напрям руху ПП, унікальність створення кластерів міжнародного виробництва, закономірності розвитку глобальної економіки, утворення економічних зв'язків між різними географічними зонами, вплив цих зв'язків на рівень доходів у регіонах тощо з погляду мікроекономічних учень. А також розглядає як просторова структура економіки визначається взаємозалежністю між операційними витратами та різними типами віддачі від масштабів виробництва [17].

Методологічні припущення концепції НЕГ включають зростання віддачі (прибутковості), монополістичну конкуренцію, транспортні витрати, зовнішні економічні чинники.

Зростання віддачі проявляється у тому, що здебільшого БНП зацікавлені концентрувати своє

виробництво в просторі, оскільки це надає їм переваги від економії на масштабах, а це, своєю чергою, знижує собівартість продукції та підвищує прибутки, тобто цей фактор змушує БНП здійснювати ПП до певних центрів економічної діяльності.

Монополістична конкуренція, на думку розробників концепції НЕГ, також відіграє чималу роль, тому що конкуренція на ринку є далеко не досконалою, оскільки компанія за допомогою збільшення власного виробництва може зменшити собівартість своєї продукції. Відповідно БНП, яка вирішує концентрувати своє виробництво в одному місці, отримує усі переваги від економії на масштабах.

Транспортні витрати на відміну від інших традиційних теорій були враховані розробниками концепції, де автори показали, що зосередження сировини, виробництва, постачальників та споживачів на невеликих відстанях один від одного також здешевлює продукцію, що відіграє надзвичайно важливу роль під час створення агломерацій.

І останній, але не менш важливий чинник, що впливає на процес формування агломерацій, – зовнішні фактори. Науковці враховують серед зовнішніх факторів створення агломерацій на ринках робочої сили з особливими навичками та вміннями, яке, своєю чергою, створює особливий ринок послуг і факторів виробництва, а він сприяє наявності «спіловер-ефекту» знань та інформації. У сукупності всі ці чинники створюють низку переваг для розміщення БНП в агломераціях [3, с. 445–451].

У результаті таких переваг виникає так звана «економіка агломерацій» – локалізована економіка, у якій велика кількість компаній, послуг та галузей існує у безпосередній близькості один від одного, і, як наслідок, вони отримують вигоду від зниження витрат та підвищення ефективності, що виступає результатом цієї близькості [9].

Загалом низка науковців намагалася знайти мікроекономічне обґрунтування переваг, які виникають унаслідок створення економіки агломерацій. Як наслідок, окремими дослідниками було розроблено низку переваг, що виникають із погляду

мікроекономіки у результаті формування економіки агломерацій в окремих країнах (табл. 1).

У 2004 р. британський учений Гіль Дюрантон та канадський науковець Дієго Пуга виділили три основні мікроекономічні обґрунтування від економіки агломерацій, які визначають продуктивність діяльності БНП: обмін, узгодження та навчання.

Обмін, насамперед, визначається доступом до суспільних благ, які отримують споживачі та виробники. Узгодження впливає з того, що працівники та компанії працюють на більш щільному ринку праці, які дають більшу кількість можливостей як для однієї сторони, так і для іншої. Навчання як агломераційний ефект здається найменш явним з усіх переваг, він проявляється у тому, що кожен агент володіє різною інформацією, й у процесі об'єднання агентів це дає змогу розповсюджувати знання, що підвищують загальний рівень знань, тим самим поліпшуючи продуктивність фірм та працівників [13].

Власне, коли ці три ефекти проявляються, починають говорити про існування економіки агломерацій. Відповідно, це сприяє поліпшенню ефективності діяльності БНП, знижує витрати на транзакції як матеріальних, так і нематеріальних цінностей. Географічна близькість у такому разі служить основою для формування кластерів на наступних етапах, тому кластери сприймаються як зрілий тип агломерацій (табл. 2).

На рис. 1 представлено концептуальну модель Дурантона (2008 р.) для формування міст. Горизонтальна вісь вимірює розмір міста за даними населення N . У верхній частині зображено криву заробітної плати/продуктивності $w(N)$, яка збільшує економічну активність міста за рахунок агломерацій. На верхній панелі також показана крива витрат $H(N)$, яка аналогічно зростає. Віднімаючи криву витрат від кривої заробітної плати, визначається чиста вигода для $w(N) - H(N)$, як показано в нижній половині рисунка. Ця вигода спочатку збільшується в розмірах міста, оскільки ранні продуктивні переваги від збільшення розміру міста домінують над збільшенням витрат. Після пункту

Таблиця 1

Мікроекономічне обґрунтування процесів створення економіки агломерацій

Мікроекономічне обґрунтування	Науковці	Ключові положення
Природні переваги	Кім (1999), Елісон-Глайсер (1999)	Значення факторних переваг
Обмін виробництвом	Холмс (1999)	Зосередження більшості виробництва у кластерах
Об'єднання ринку праці	Даймонд та Саймон (1999)	Ризик ринку праці та заробітної плати
	Кан та Коста (2001)	Більшість населення з вищою освітою проживає у містах
«Спіловер-ефект» від знань	Джеффі та ін. (1993)	Більша кількість патентів та контроль над ефектами від промисловості
	Рауш (1993), Моретті (2000)	Наявність працівників із середньою освітою у місті сприяє зростанню середньої заробітної плати у місті
Ефекти від наявності домашнього ринку	Дейвіс та Вейнстейн (1999)	Серед деяких галузей промисловості розвиток регіону пояснюється доступом до ринку
Споживання	Табучі та ін. (2000)	Реальна заробітна плата у містах нижча (відображається споживчими можливостями)
	Глайсер та ін. (2001)	Різні можливості до споживання прогнозують розвиток території
	Валдфогел (2003)	Агломерація посилює споживчі можливості
Пошук оренди	Айдес та Глайсер (1995)	Політична диктатура передбачає створення мегаміст
	Гендерсон (2003)	Політична диктатура сприяє створенню міського розвитку
Багатозначність	Росенталь-Стрендж (2001)	Ринок праці, розташований в одному територіальному окрузі, сприяє обміну знаннями
	Дюмай та ін. (1997)	«Спіловер-ефект» від знань сприяє виробництву
	Аудретш-Фельдман (1996)	Спільне виробництво та «спіловер-ефект» від знань сприяють розвитку держави

Джерело: складено на основі [18]

Таблиця 2

Типи економічних агломерацій

	За загальним типом економічної діяльності	За схожим типом промисловості
Ефективність та гнучкість	Метрополіси	Промислові райони
Інновації та модернізація	Креативні регіони	Кластери

Джерело: складено на основі [8]

В ці чисті вигоди зменшуються. За рахунок міграції пропозиція робочої сили збільшується до міста зі зростанням чистої вигоди. Стабільна рівновага, що утворюється, буде в точці С [12].

У зв'язку з такими перевагами усе більше й більше країн намагаються створити всередині своїх країн агломерації, які б приносили користь не лише окремим регіонам, а й країні у цілому. Найбільше поки що у цьому процесі лідирують країни Південно-Західної Азії, де концентруються найбільші БВП світу та зосереджено чималу частку світового населення (табл. 3).

Якщо проаналізувати найбільші міста за ВВП, то на першому місці опиниться місто Токіо, яке разом з Осакою представляє Японію. Також у десятці таких міст за 2017 р. представлено два американських міста (Нью-Йорк та Лос-Анджелес), одне південнокорейське (Сеул), одне

Таблиця 3

Найбільші агломерації світу станом на 01.2020

Регіон світу	Кількість агломерацій
Азія	52
Північна Америка	16
Африка	13
Європа	10
Південна Америка	7
Австралія та Океанія	2

Джерело: складено на основі [6]

англійське (Лондон), одне французьке (Париж), два китайських (Шанхай та Пекін) та одне російське (Москва) (рис. 2).

І хоча, за прогнозами, ситуація до 2035 р. не особливо зміниться, американські та китайські

Рис. 1. Агломерація та формування міста

Джерело: складено на основі [12]

Рис. 2. ВВП найбільших міст світу, 2017 р., трлн дол.

Джерело: складено на основі [16]

Рис. 3. Міста-лідери за залученням ПІІ, 2018 р., млн дол.

Джерело: складено на основі [7]

міста продовжать домінувати за показником ВВП, проте міста, ВВП яких зростатиме найшвидше протягом року, у 2035 р. дещо відрізняться. Так, ВВП м. Бангалор зростатиме на 8,5% щорічно, Дакки – на 7,6%, Мумбаї – на 6,6%, Нью-Делі – на 6,5%, Шеньчжень – на 5,3%, Джакарти – на 5,2%, Манілі – на 5,2%, Тяньцзіня – на 5,1%, Шанхаю – на 5%, Чунціна – на 4,9% [14].

За залученням ПІІ у 2018 р. лідирують азійські міста (7), які залучили інвестицій на 448,593 млн дол., європейські (5) – 188,008 млн дол., північноамериканські (5) – 150,535 млн дол., австралійські (2) – 65,470 млн дол. та латиноамериканське (1) – 37,718 млн дол. (рис. 3).

Одним із найбільш привабливих інвестиційних регіонів для БНП виступає Іль-де-Франс, або Паризький регіон, – динамічний та швидкозростаючий регіон Франції. Його оточують п'ять інших регіонів: Центр-Валь-де-Луара, Нормандія, О-де-Франс, Бургун-Франш-Коме та Гранд-Ест. У регіоні Парижа, за даними Євростату, у 2019 р.

проживало 12,1 млн жителів, що робить його найбільш населеним регіоном у Франції (18,2% населення). Регіон найбагатший у Франції, і його населення займає п'яте місце за величиною ВВП на душу населення у Європі. Це один із провідних європейських регіонів із погляду досліджень, розробок та інновацій [10].

Регіон Іль-де-Франс лідирує за багатьма показниками у світі. Так, агломерація у 2019 р. увійшла до трійки найкращих регіонів за економічними показниками, входить до п'ятірки міст із найкращою дохідністю від інвестицій. А у Франції це регіон-лідер за більшістю позицій і вносить лівову частку у зростання країни (табл. 4).

Агломерація Іль-де-Франс є привабливою для БНП, а компанії, які вибрали регіон для ведення своєї діяльності, вкладають чималі кошти у галузі, що створюють чималу додану вартість і сприяють розвитку нових робочих місць та, відповідно, зростанню життєвого рівня населення (рис. 4).

Рис. 4. Розподіл інвестицій за галузями регіону Іль-де-Франс, 2018 р., %

Джерело: складено на основі [5]

За прогнозами окремих аналітичних компаній, регіон Іль-де-Франс продовжить нарощувати свої потужності й у майбутньому. І разом із Лондоном займатиме лідируючі позиції з приводу залучення ПІІ як у Європі, так і у світі [9].

Висновки і пропозиції. ПІІ розміщуються вкрай нерівномірно. Їх переважна частина концентрується лише в декількох десятках країн світу. Ще більша диференціація спостерігається з огляду регіонів та окремих урбаністичних агломерацій. В останні десятиліття виникли справжні просторові полюси економічної активності БНП, які справляють дедалі більший вплив на економічне зростання цілих країн [2]. Ця тенденція зацікавила чимало науковців, які намагалися пояснити таку закономірність просторової агломерації міжнародної бізнесової діяльності. Низка учених на чолі з П. Кругманом, М. Фудзітою та Е. Венаблсом у 1990-х роках розробила основи теорії, яка отримала назву «нова економічна географія» й яка визначає закономірності розміщення БНП на основі чотирьох критеріїв: зростання віддачі (прибутковості), монополістичної конкуренції, транспортних витрат та зовнішніх економічних чинників. Ці переваги сприяють створенню так званої економіки агломерацій, де велика кількість компаній розміщена поруч одна з одною, що дає їм

Таблиця 4

**Регіон Іль-де-Франс
за економічними показниками**

Показник	Сума
ВВП регіону	709 млрд євро
ВВП на душу населення	58,300 євро
Кількість компаній	1,166,000
Кількість новостворених компаній	244,000
Кількість іноземних компаній	409
Кількість штаб-квартир	29
Кількість створених робочих місць	6,4 млн
Кількість працівників у сфері НДДКР	165,500
Інвестиції у НДДКР	20,2 млрд євро
Імпорт регіону	148,5 млрд євро
Експорт регіону	97,5 млрд євро

Джерело: складено на основі [15]

змогу співпрацювати та отримувати низку зисків як для цих фірм, так і для регіонів окремих країн. Відповідно, це призвело до утворення низки агломерацій, лідирують у яких країни Азії, де зосереджено найбільші у світі агломерації за кількістю населення, припливом ПІІ та скупченням світових БНП-лідерів. І за прогнозами окремих аналітичних компаній, така тенденція продовжиться й надалі.

Список використаних джерел:

1. Рогач О.І. Еволюція теорії міжнародного руху підприємницького капіталу. *Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу* : монографія / за ред. О.І. Рогача. Київ : Центр учбової літератури, 2019. С. 11–22.
2. Рогач О. Багатонаціональні підприємства : підручник. Київ : ВПЦ Київський університет, 2019. 385 с.
3. Рогач О.І. Теорії міжнародного бізнесу : підручник. Київ : ВПЦ Київський університет, 2018. 687 с.
4. Рогач О.І. Методологічні аспекти аналізу багатонаціональних підприємств. Київ, 2019. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32001/2019_1_Rogach.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 31.07.2020).
5. Agence D'attractivite et de Promotion Internationale de la Region Ile-de-France. International Investments in 2017: Paris Region Breaks Records . URL: <https://investparisregion.eu/node/2477> (дата звернення: 31.07.2020).
6. CityPopulation. Major Agglomerations Of The World. URL: <https://www.citypopulation.de/en/world/agglomerations/> (дата звернення: 01.08.2020).
7. Deloitte. Power Up: UK inward investment Key drivers of foreign investment and its value to the UK economy. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/international-business-support/deloitte-cn-ibs-power-up-uk-inward-investment.pdf> (дата звернення: 31.07.2020).
8. Dirzu Madalina-Stefania. A Conceptual Approach to Economic Agglomerations. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/198179/1/ceswp-v04-i3-p316-322.pdf> (дата звернення: 02.08.2020).

9. Edward L. Glaeser. Agglomeration Economics. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/agglomeration%20economy> (дата звернення: 01.08.2020).
10. European Commission. Ile-de-France. URL: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/ile-de-france-0#:~:text=Complete%20Regional%20Profile-,Economy,Nouvelle%20Aquitaine%20with%207.5%25> (дата звернення: 01.08.2020).
11. FDI Intelligence. fDi's European Regions of the Future 2020/21: Paris Region retains supremacy. URL: <https://www.fdiintelligence.com/article/76770> (дата звернення: 03.08.2020).
12. Gilles Duranton. THE LOGIC OF AGGLOMERATION. URL: <https://www.nber.org/papers/w21452.pdf> (дата звернення: 02.08.2020).
13. Gilles Duranton. Micro-foundations fo Urban Agglomeration Economies. URL: <https://www.nber.org/papers/w9931.pdf> (дата звернення: 03.08.2020).
14. Iman Ghosh. Mapped: The World's Top 10 Cities in 2035. URL: <https://www.visualcapitalist.com/top-10-cities/> (дата звернення: 04.08.2020).
15. Paris Ile-de-France Regional Chamber of Commerce and Industry. Paris Region Facts & Figures 2020. URL: https://investparisregion.eu/sites/default/files/prff2020_final_bd_v2.pdf (дата звернення: 06.08.2020).
16. Richard Florida. The Economic Power of Cities Compared to Nations. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-03-16/top-metros-have-more-economic-power-than-most-nations> (дата звернення: 03.08.2020).
17. Rogach O. MNC's Theory and Global Value Chain. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/3698/3375> (дата звернення: 04.08.2020).
18. Stuart S. Rosenthal. Evidence on the Nature and Sources of Agglomeration Economies. URL: <http://www.econ.brown.edu/Faculty/henderson/WillAndStuart.pdf> (дата звернення: 31.07.2020).
19. UNCTAD. World Investment Report 2019. Special economic zones. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf (дата звернення: 31.07.2020).
20. Yilin Dong. The Location of New Manufacturing Firms: How Important Are Agglomeration Economies?. URL: <https://www.aeaweb.org/conference/2018/preliminary/paper/EiktyNd3> (дата звернення: 05.08.2020).

References:

1. Rogach O.I. (2019). Evolutsiia teorii mizhnarodnoho ruhy pidpriemnitskoho kapitaly. Sychasni tendentsii mizhnarodnoho ruhy kapitaly [Evolution of the theory of international movement of entrepreneurial capital. Current trends in international capital movements]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
2. Rogach O.I. (2019). Bahatonatsionalni pidpruemstva [Multinational enterprises]. Kyiv: VPTs Kyivskiy universytet. (in Ukrainian)
3. Rogach O.I. Teorii mizhnarodnoho biznesy [Theories of international Business]. Kyiv: VPTs Kyivskiy universytet. (in Ukrainian)
4. Rogach O.I. (2019). Metodologichni aspektu analizu bahatonatsionalni pidpruemstv [Methodological aspects of the analysis of multinational enterprises]. Kyiv. Available at: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32001/2019_1_Rogach.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed 31 July 2020).
5. Agence D'attractivite et de Promotion Internationale de la Region Ile-de-France. International Investments in 2017: Paris Region Breaks Records. Available at: <https://investparisregion.eu/node/2477> (accessed 31 July 2020).
6. CityPopulation. Major Agglomerations Of The World. URL: <https://www.citypopulation.de/en/world/agglomerations/> (accessed 01 August 2020).
7. Deloitte. Power Up: UK inward investment Key drivers of foreign investment and its value to the UK economy. Available at: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/international-business-support/deloitte-cn-ibs-power-up-uk-inward-investment.pdf> (accessed 31 July 2020).
8. Dirzu Madalina-Stefania. A Conceptual Approach to Economic Agglomerations. Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/198179/1/ceswp-v04-i3-p316-322.pdf> (accessed 02 August 2020).
9. Edward L. Glaeser. Agglomeration Economics. Available at: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/agglomeration%20economy> (accessed 01 August 2020).
10. European Commission. Ile-de-France. Available at: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/ile-de-france-0#:~:text=Complete%20Regional%20Profile-,Economy,Nouvelle%20Aquitaine%20with%207.5%25> (accessed 01 August 2020).
11. FDI Intelligence. fDi's European Regions of the Future 2020/21: Paris Region retains supremacy. Available at: <https://www.fdiintelligence.com/article/76770> (accessed 03 August 2020).
12. Gilles Duranton. THE LOGIC OF AGGLOMERATION. Available at: <https://www.nber.org/papers/w21452.pdf> (accessed 02 August 2020).
13. Gilles Duranton. Micro-foundations fo Urban Agglomeration Economies. Available at: <https://www.nber.org/papers/w9931.pdf> (accessed 03 August 2020).
14. Iman Ghosh. Mapped: The World's Top 10 Cities in 2035. Available at: <https://www.visualcapitalist.com/top-10-cities/> (accessed 04 August 2020).
15. Paris Ile-de-France Regional Chamber of Commerce and Industry. Paris Region Facts & Figures 2020. Available at: https://investparisregion.eu/sites/default/files/prff2020_final_bd_v2.pdf (accessed 06 August 2020).
16. Richard Florida. The Economic Power of Cities Compared to Nations. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-03-16/top-metros-have-more-economic-power-than-most-nations> (accessed 03 August 2020).
17. Rogach O. MNC's Theory and Global Value Chain. Available at: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/3698/3375> (accessed 04 August 2020).
18. Stuart S. Rosenthal. Evidence on the Nature and Sources of Agglomeration Economies. Available at: <http://www.econ.brown.edu/Faculty/henderson/WillAndStuart.pdf> (accessed 31 July 2020).
19. UNCTAD. World Investment Report 2019. Special economic zones. Available at: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_en.pdf (accessed 31 July 2020).
20. Yilin Dong. The Location of New Manufacturing Firms: How Important Are Agglomeration Economies? Available at: <https://www.aeaweb.org/conference/2018/preliminary/paper/EiktyNd3> (accessed 05 August 2020).

**Рогач А. И.
Кропова А. С.**

Институт международных отношений
Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

ПРОСТРАНСТВЕННЫЕ МОДЕЛИ АГЛОМЕРАЦИЙ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МНОГОНАЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В статье обобщенно представлены теория «новой экономической географии», предпосылки ее возникновения, основные труды и дальнейшие исследования, микроэкономическое обоснование существования экономики агломераций и теоретическое объяснение принципа ее функционирования, определены основные типы агломераций, а также выделены основные агломерации, которые лидируют по привлечению инвестиций многонациональных предприятий (МНП) и в общем являются удачными примерами внедрения экономики агломераций. Рассмотрены преимущества, которые получают регионы от следования принципу экономики агломераций, и дальнейшие перспективы ее развития. Также исследовано функционирование пространственной агломерации на примере региона Иль-де-Франс: предпосылки возникновения данной агломерации, основные экономические индикаторы, определяющие развитие региона, распределение ПИИ, МНП, функционирующие в его пределах.

Ключевые слова: теория «новой экономической географии», экономика агломераций, городская среда, закономерности размещения фирм, прямые иностранные инвестиции, многонациональное предприятие, валовой внутренний продукт города.

**Rogach Oleksandr
Kropova Anastasiia**

Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv

SPATIAL AGGLOMERATION IN THE ECONOMIC ACTIVITY OF MULTINATIONAL ENTERPRISES

Summary

The article summarizes the theory of "new economic geography" as the rapid globalization and urbanization have led to unprecedented challenges of infrastructural, environmental, social and other character. One of the ways of resolving these issues is to develop economy of agglomeration. This concept may help to solve such problems. Moreover, it is a very good way to improve economic potential of the region. There are a lot of scientists who studies these topic. Thus, there are plenty of different researches. The article provides the highest quality in terms of research, theoretical justifications, empirical tests and confirmations. The main emphasis was done on the so-called new economic geography, which gives the most accurate prerequisites for the emergence of the economy of agglomerations. Additionally, it was studied the microeconomic justification for the existence of the economy of agglomerations, formed on the basis of various scientists. As well as the preconditions for its emergence and further research were included in the article. This theoretical review became the basis for the study of the current state of development of agglomerations in the world. The research investigates the leading agglomerations by the economic indices such as placement of multinational enterprises (MNEs), inflow of foreign direct investment, the gross domestic product of the city etc. In addition, it is helped to highlight the advantages that regions receive from the economy of agglomeration as well as further prospects for its development. The benefits for a particular region were considered on the example of the agglomeration of Ile-de-France. This territory is attractive not only in the context of Europe, but also around the world, as it demonstrates sustainable economic growth over a long period of time. Such indicators have been achieved thanks to a comprehensive policy for the implementation of the economy of agglomerations and, accordingly, this instance can serve as a basis for other regions. The further up-to-date research also shows that this form of economic activity among MNEs will be the most attractive and profitable for them.

Keywords: theory of "new economic geography", economy of agglomeration, the urban environment, placement of firms, foreign direct investment, multinational enterprise, the gross domestic product of the city.